

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ในระบบการศึกษานายบาล การศึกษาภาคปฏิบัตินับเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษานายบาล โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักศึกษาได้ประสบการณ์ตรงในการดูแลผู้ป่วย ให้นักศึกษามีโอกาสนำความรู้ทางทฤษฎีมาประยุกต์ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านสติปัญญา เกิดความรู้สึกที่ติดต่อกับผู้ป่วยและวิชาชีพ และที่สำคัญที่สุดคือ ทำการพยาบาลอย่างถูกวิธี และมีทักษะเชิงปฏิบัติด้วย (ทัศนาศู บุญทอง, 2522) การวัดความสำเร็จทางการพยาบาลวัดได้จากคุณลักษณะทางวิชาชีพ ซึ่งพยาบาลแสดงออกให้ปรากฏ นั่นคือ การปฏิบัติงานด้วยความรู้ทักษะและคุณธรรม เพื่อให้บริการที่น่าพอใจแก่สังคม (พาริตา อิบราฮิม, 2535)

Tornyay and Thompson (1982) กล่าวถึงความสามารถด้านทักษะในการให้บริการพยาบาลของนักศึกษานายบาลว่า เป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการศึกษาตามลักษณะวิชาชีพ ความสามารถในการปฏิบัติของนักศึกษานายบาลเกิดจากการจัดประสบการณ์ ซึ่งถูกประเมินโดยอาจารย์ และ Young (1990) ได้กล่าวเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ที่มีประสิทธิภาพว่า จากการสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของอาจารย์ที่มีประสิทธิภาพ อาจารย์ให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมด้านความสามารถในการประเมินผลนักเรียนอย่างถูกต้องยุติธรรมมากที่สุด

การจัดการเรียนการสอน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ จุดมุ่งหมายของการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลเพื่อจะได้ทราบว่า การเรียนการสอนนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2534) และอานวย เลิศชัยนที (2533) กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินผลว่า เป็นกระบวนการที่จะตรวจสอบงานการเรียนการสอน เพื่อที่จะทราบว่างานที่ทำไปนั้นบรรลุผลหรือล้มเหลว

หรือควรแก้ไขปรับปรุงขั้นตอนในการดำเนินการขึ้นใด เพื่อป้องกันความล้มเหลว ถ้าไม่มีกระบวนการประเมินผลงานใด ๆ งานที่ดำเนินการไปนั้นมีโอกาสที่จะล้มเหลวหรือไม่บรรลุเป้าหมาย

โดยที่ธรรมชาติของวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพเพื่อการปฏิบัติ การจัดการศึกษาพยาบาลไม่เพียงเน้นหนักแต่เฉพาะด้านทฤษฎีเท่านั้น หากต้องเน้นหนักในการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงด้วย ซึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการปฏิบัติเพื่อให้บริการต่อเพื่อนมนุษย์ การติดตามประเมินผลจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้นเป็นพิเศษ โดยที่การติดตามประเมินผลจะช่วยควบคุมให้การปฏิบัติกิจกรรมการศึกษาภาคปฏิบัติเป็นไปด้วยความถูกต้องเหมาะสมตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ (คณะกรรมการโครงการพัฒนาอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2526)

ในความสำเร็จของการศึกษาพยาบาล การปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยนับเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของการผลิต คือมีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลได้ (วรรณวิไล จันทราภา, 2526) การตรวจสอบความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใดนั้น สามารถกระทำได้โดยการประเมินผลซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ (สมหวัง นิธิยานูวัฒน์, 2520) การประเมินผลภาคปฏิบัติจึงเป็นกิจกรรมขั้นตอนสำคัญของกระบวนการเรียนการสอน เพราะช่วยให้อาจารย์ได้ทราบถึงประสิทธิผลของการดำเนินงานว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ อาจารย์ได้รับความสำเร็จในการใช้วิธีการสอนและการใช้สื่อการสอนมากน้อยเพียงใด ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในการปฏิบัติงานตามที่มุ่งหวังไว้หรือไม่ สำหรับตัวอาจารย์การประเมินจะช่วยให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการทำงานในฐานะอาจารย์ประจำหอผู้ป่วย ว่ามีเพียงใด (สมคิด รักษาสัตย์ และประนอม โอทกานนท์, 2525)

ปัญหาที่พบจากการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล

ศรีไพบลูย์ สังข์บัวศรี (2525) กล่าวว่า การประเมินผลการปฏิบัติงาน จัดเป็นกิจกรรมที่ยาก เพราะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งยังไม่มีเครื่องมือชนิดใดวัดออกมาได้แน่นอนและยุติธรรมเพียงพอ ทั้งนี้เนื่องจากการวัดผลต้องอาศัยวิธีการสังเกต ซึ่งกระทำโดยผู้อื่น โดยที่ผู้ถูกประเมินต้องการทราบถึงผลงานทั้งที่เป็นปริมาณและคุณภาพ การประเมินจะช่วยในการพิจารณาคุณภาพของการศึกษาและประสิทธิภาพของการสอน ว่าสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการวัดผลการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน สำหรับการศึกษาคณาจารย์ วัดและประเมินผลได้โดยใช้แบบสอบถาม แต่การวัดและการประเมินผลการศึกษาคณาจารย์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาวิชาชีพพยาบาล ต้องใช้การสังเกตพฤติกรรมที่ผู้ปฏิบัติได้แสดงออกมา ซึ่งเป็นการยากที่จะให้การสังเกตถูกต้องเชื่อถือได้ และเป็นปัญหาคับข้องใจระหว่างผู้ประเมินและตัวนักศึกษาเอง ซึ่งผู้ประเมินเองก็ไม่แน่ใจว่าการประเมินพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติจะใช้วิธีใดจึงจะช่วยให้ผู้ประเมินข้อมูลถูกต้องเชื่อถือได้ และตีความหมายข้อมูลออกมาเป็นคะแนนที่จะบ่งชี้ระดับพัฒนาการของผู้ปฏิบัติได้

Reilly (1980) กล่าวถึงการประเมินผลของอาจารย์พยาบาล เป็นกระบวนการสำคัญในการช่วยให้นักศึกษาประสบความสำเร็จ การประเมินผลถูกจำกัด โดยกระบวนการรับรู้ของอาจารย์ การประเมินผลภาคปฏิบัติ มักมุ่งไปยังการควบคุมพฤติกรรมที่ต้องการของนักศึกษา ให้เป็นไปตามกฎ ข้อบังคับ และวิธีการ ต่อการให้การพยาบาลทำให้นักศึกษาถูกบีบบังคับให้เป็นไปตามทิศทางที่อาจารย์ผู้ประเมินต้องการ มากกว่าการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาเจริญเติบโต และมีพัฒนาการของตนเอง และกล่าวถึงการประเมินผลในทางลบว่า ทำให้เกิดความเครียด การถูกลงโทษ การเอาชณะ การเอาตัวรอด และนอกจากนั้นยังกล่าวถึงการประเมินผลความก้าวหน้า (Formative evaluation) ว่า อาจารย์ควรให้นักศึกษารับฟังความบกพร่องของตนเอง เพื่อให้นักศึกษานบนแนวทางปฏิบัติใหม่ ที่ถูกต้อง ซึ่งการประเมินดังกล่าว จะได้รับการยอมรับก็ต่อเมื่อการประเมินตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความถูกต้อง ความเป็นจริงและการมีส่วนร่วม

วัลลา ตันตโยทัย (2534) กล่าวถึงปัญหาการประเมินผลภาคปฏิบัติว่า เป็นเรื่องยุ่งยาก เพราะเกิดความลำเอียงและความไม่ยุติธรรมได้ง่าย การกระทำบางอย่างของ

นักศึกษา อาจมีผลมาจากสิ่งแวดล้อม อาจารย์ควรเน้นการนำความรู้ของนักศึกษามาใช้ ไม่ควรเน้นผลสำเร็จของงาน

Sommerfeld and Accola (1978) ได้แสดงความคิดเห็นว่า การประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษายาบาลก่อให้เกิดความลำบากกับอาจารย์ผู้ประเมินมาก เพราะหลังจากที่ได้พยายามเขียนรายงานการประเมินและพบว่า การประเมินของอาจารย์มีความแตกต่างจากการประเมินตามการรับรู้ของนักศึกษา อันเป็นผลเนื่องมาจากการบันทึกพฤติกรรมของอาจารย์ไม่ต่อเนื่อง อาจารย์มีข้อมูลไม่เพียงพอหรือมองว่าความคิดเห็นของนักศึกษาไม่เป็นความจริง ไม่ถูกต้อง และยึดถือการประเมินของตนเองเป็นหลัก

จากการสัมมนาวิชาการเรื่อง "การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนในวิชาชีพพยาบาล" จัดโดยคณะกรรมการโครงการพัฒนาอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (25 - 26 เม.ย. 2526) ตอนหนึ่งกล่าวถึงปัญหาการประเมินผลภาคปฏิบัติว่าเกี่ยวข้องกับผู้ประเมิน เช่น เวลาสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนน้อยเกินไป พฤติกรรมบางอย่างวัดไม่ได้ตามเกณฑ์ที่ตั้งเอาไว้ ผู้ประเมินยังไม่เข้าใจ ไม่มีเกณฑ์แน่นอน ขาดทักษะในการใช้เกณฑ์ แปลผลไม่ตรงกับความเป็นจริง ไม่แน่ใจในพฤติกรรมที่ประเมิน นำหนักในการให้คะแนนแต่ละคนแตกต่างกัน สถานการณ์และอารมณ์ของผู้ประเมินมีผลต่อการให้คะแนน สิ่งสำคัญคือ ผู้สอนควรยึดจุดประสงค์ของการศึกษาเพื่อเป็นเกณฑ์ในการประเมิน ทั้งนี้ จากสถานการณ์ในหอผู้ป่วย ผู้สอนสามารถสังเกตและจดบันทึก การประเมินผลเป็นระยะช่วยให้เข้าใจในพฤติกรรมของนักศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น

วีรัตน์ ไกล่บุบผา (2526) กล่าวว่าปัญหาการประเมินผลภาคปฏิบัติ มาจากเครื่องมือในการประเมินยังไม่มีดี แม้จะมีการปรับปรุงอยู่เสมอก็ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ เวลาใช้ตัดสินใจยาก นักศึกษาได้คะแนนดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับอาจารย์เป็นสำคัญ อาจารย์ที่เข้มงวดมักให้คะแนนน้อย ดังนั้น การประเมินผลจึงควรใช้บุคคลหลาย ๆ ฝ่ายร่วมกันประเมิน

สุทธิรัตน์ นิรมังคค์ (2526) ให้ทัศนะเกี่ยวกับปัญหาของผู้ประเมิน คืออาจารย์พยาบาล และพยาบาลที่มีหน้าที่ในการประเมินผลภาคปฏิบัติ ว่าไม่มีความยุติธรรม ทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะความไม่เข้าใจในบทบาทและความสำคัญของการวัดและการประเมินผล ของทั้ง ผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน การประเมินส่วนใหญ่มักคิดถึงการจับผิด ผู้ประเมินไม่ได้นำผล การประเมินมาใช้ เป็นข้อมูลในการแนะแนวหรือแก้ไข ทำให้การประเมินไร้คุณค่าและขาด ความสำคัญ

ไพลิน นุกุลกิจ (2526) ได้แสดงความคิดเห็นด้านการประเมินผลภาคปฏิบัติว่า มีปัญหาจากอาจารย์แต่ละท่านมีความแตกต่างกัน เช่น บางคนดู เจ้าระเบียบ วางเฉย เรียบร้อย ต้องการให้นักศึกษามีรูปแบบเช่นเดียวกับตนเอง การวางตัวเป็นผู้มาประเมินทำ ให้นักศึกษาตื่นกลัว ตื่นตกใจ ทั้ง ๆ ที่เวลาปกติไม่ได้เป็นคนอย่างนั้น ดังนั้นพฤติกรรมของ นักศึกษา จึงขึ้นอยู่กับบุคลิกของอาจารย์ ด้านการลงบันทึก ส่วนใหญ่อาจารย์มักไม่มีเวลา บันทึกขณะนั้น อาจารย์ต้องดูนักศึกษาหลายคน จำพฤติกรรมนักศึกษาไม่ได้ จำได้ไม่หมด หรือ จำเกิน การลงบันทึกทันทีไม่เหมาะสม และได้เสนอแนะว่าควรแก้ไข โดยเรียกนักศึกษามาคุยที่ อาจารย์บันทึกไว้ว่าจริงเพียงใด แล้วจึงนำมาระบุคะแนน โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในคู่มือ

Ferguson (1993) กล่าวถึงปัญหาการประเมินผลภาคปฏิบัติของอาจารย์ พยาบาลและพยาบาลประจำการว่า แม้จะมีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติของนักศึกษาใน หอผู้ป่วย แต่การประเมินก็ยังคงเป็นเรื่องยุ่งยากซึ่งสามารถระบุปัญหาได้ดังนี้คือ การประเมิน ขาดความต่อเนื่อง ใช้ความรู้สึกของตนเองประเมิน อาจารย์ลำเอียง เครื่องมือขาดความ เทียงและความตรง ไม่ทราบว่าจะใช้เกณฑ์อะไรตัดสิน ซึ่งสามารถแก้ปัญหาโดยการให้ความรู้ ด้านการประเมินผลแก่ผู้ที่มีหน้าที่ในการประเมินผลภาคปฏิบัติ และกำหนดเกณฑ์ประเมินร่วมกัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การประเมินผลภาคปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัด การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ ซึ่งการประเมินผลภาคปฏิบัติ สามารถเป็นเครื่อง ตัดสินประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน และคุณภาพของนักศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับ ความสามารถในการแสดงพฤติกรรมตรงออกมาด้วยการกระทำ โดยถือว่าการปฏิบัติเป็น ความสามารถในการผสมผสานหลักการ วิธีการต่าง ๆ ที่ได้รับจากการฝึกฝนมาปรากฏออก เป็นทักษะของนักศึกษา ขณะปฏิบัติการพยาบาล การประเมินผลด้วยความเที่ยงตรง ยุติธรรม สามารถตัดสินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและนักศึกษาได้ว่ามีเพียงใด แต่การประเมินผล

ภาคปฏิบัติยังคงพบปัญหาเสมอ ๆ ทั้งจากอาจารย์พยาบาล และหัวหน้าหอผู้ป่วย ซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่ยุติธรรมต่อนักศึกษา เกิดความไม่เที่ยงตรงแน่นอน ไม่สามารถบ่งบอกถึงคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และคุณภาพของนักศึกษาได้แท้จริง การได้รับความร่วมมือระหว่างฝ่ายการศึกษาและฝ่ายบริการ คืออาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย ในการประเมินผลภาคปฏิบัติเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษภาคปฏิบัติ เพื่อการผลิทยาบาลให้เป็นผู้มีความสามารถในการปฏิบัติพยาบาลตามวัตถุประสงค์รายวิชาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผู้วิจัยในฐานะที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผลภาคปฏิบัติ จึงมีความสนใจศึกษากิจกรรมการประเมินผลภาคปฏิบัติ ของอาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย ในสังกัดกระทรวงกลาโหม เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาปัญหา แก้ไขปรับปรุงและพัฒนา การประเมินผลภาคปฏิบัติของศึกษายาบาล ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ เพื่อการผลิทยาบาลวิชาชีพที่มีคุณภาพ สามารถให้บริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับของสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากิจกรรมการประเมินผลนักศึกษายาบาลภาคปฏิบัติระยะการวางแผน ระยะการวัด และระยะการประเมินค่า ของอาจารย์พยาบาล และหัวหน้าหอผู้ป่วย วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม
2. เพื่อเปรียบเทียบกิจกรรมการประเมินผลนักศึกษายาบาลภาคปฏิบัติ ระยะการวางแผน ระยะการวัดและระยะการประเมินค่า ของอาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม จำแนกตาม วุฒิศึกษา ประสบการณ์ แผนกการพยาบาล และการอบรม
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการประเมินผลนักศึกษายาบาลภาคปฏิบัติ ของอาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม

ปัญหาของการวิจัย

1. อาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย ปฏิบัติกิจกรรมการประเมินผลภาคปฏิบัติ ระยะการวางแผน ระยะการวัด และระยะการประเมินค่า แตกต่างกันหรือไม่
2. อาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ การอบรม และแผนกการพยาบาล ปฏิบัติกิจกรรมการประเมินผลนักศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ ระยะการวางแผน ระยะการวัด และระยะการประเมินค่า แตกต่างกันหรือไม่
3. อาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และการอบรม ปฏิบัติกิจกรรมการประเมินผลนักศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ ระยะการวางแผน ระยะการวัด และระยะการประเมินค่า แตกต่างกันหรือไม่
4. หัวหน้าหอผู้ป่วย สังกัดกระทรวงกลาโหม จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และการอบรม ปฏิบัติกิจกรรมการประเมินผลนักศึกษาพยาบาลภาคปฏิบัติ ระยะการวางแผน ระยะการวัด และระยะการประเมินค่า แตกต่างกันหรือไม่

แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย

Ferguson (1993) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบเกณฑ์การให้คะแนนภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล ระหว่างอาจารย์พยาบาลและพยาบาลซึ่งทำหน้าที่ประเมินผลภาคปฏิบัติประจำหอผู้ป่วย" ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์พยาบาล และพยาบาลซึ่งทำหน้าที่ประเมินผลภาคปฏิบัติประจำหอผู้ป่วยมีเกณฑ์การให้คะแนนต่างกันบางประการ อันเกิดจากความแตกต่างระหว่างการประยุกต์ความรู้ด้านการวางแผนการพยาบาลของอาจารย์พยาบาลและพยาบาลประจำหอผู้ป่วย และพบว่าการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลขาดความต่อเนื่อง ขาดความเที่ยงในการให้คะแนนมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เครื่องมือที่ใช้ประเมินขาดความตรง ซึ่งพยาบาลพบปัญหาดังกล่าวมากกว่า อาจารย์พยาบาล เนื่องจากมีข้อจำกัดเกี่ยวกับความรู้ด้านการประเมินผลในหอผู้ป่วยมากกว่า

Orchard (1992) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้การประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลไม่เที่ยงตรง ว่ามีปัจจัย 6 ประการ ที่ทำให้ผู้ประเมินผลภาคปฏิบัติ คือ อาจารย์พยาบาลและพยาบาลประจำการประเมินคลาดเคลื่อน ได้แก่

1. การเลือกสิ่งที่ต้องการวัดและประเมินทางการพยาบาลไม่ตรงกัน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังต่อการปฏิบัติการพยาบาลที่ซับซ้อนของนักศึกษาพยาบาลกับการประเมินที่ยึดความสามารถด้านการพยาบาลของผู้ประเมินเป็นหลัก
3. ความคาดหวังของผู้ประเมินกับการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาเชิงวิชาชีพ ซึ่งผู้ประเมินคาดหวังว่านักศึกษาต้องปฏิบัติได้ดี เช่นพยาบาลวิชาชีพ
4. ระดับความเชี่ยวชาญของผู้ประเมินการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาไม่เท่ากัน
5. ระดับความเที่ยงของผู้ประเมินการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาไม่เท่ากัน
6. ค่านิยมในบุคคลของผู้ประเมินต่อผู้ถูกประเมินส่งผลให้การประเมินเกิดความคลาดเคลื่อน

พรจันทร์ สุวรรณชาติ (2534) กล่าวว่า การประเมินผลภาคปฏิบัติของพยาบาลมักไม่ตรงกับอาจารย์ เนื่องจากพยาบาลผู้ทำการประเมิน ไม่ได้เป็นผู้รับนโยบาย และรับทราบวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนโดยตรง ผู้รับนโยบาย คือ ผู้บริหารระดับผู้ตรวจการพยาบาลขึ้นไปเข้าร่วมประชุม แต่ผู้ที่ต้องรับผิดชอบทำการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลโดยตรง คือ หัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลประจำการในหน่วยงาน ซึ่งไม่ได้เข้าร่วมประชุมหรือซักถามข้อข้องใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการประเมินผล จึงได้แต่เพียงรับทราบข้อมูลจากผู้ตรวจการเท่านั้น ดังนั้นการรับรู้ของหัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลประจำการในหน่วยงานจึงเกิดความคลาดเคลื่อนไปจากนโยบาย และนอกจากนั้น หัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการมักคิดว่าการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษา เป็นความรับผิดชอบของฝ่ายการศึกษา โดยไม่ได้ตระหนักว่านักศึกษาที่ขึ้นปฏิบัติงาน ในหน่วยงานมีบทบาทเป็นสมาชิกในทีมการพยาบาล จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาเท่าที่ควร ฝ่ายการพยาบาลไม่ได้จัดเตรียมบุคลากรไว้ให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน และการประเมินผล

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยว่า

1. อาจารย์พยาบาล และหัวหน้าหอผู้ป่วย สังกัดกระทรวงกลาโหม ปฏิบัติกิจกรรมการประเมินผลภาคปฏิบัติ ระยะการวางแผน ระยะการวัด และการประเมินค่าแตกต่างกัน

การศึกษาต่อเพิ่มเติม (Retraining of Upgrading) เป็นการเพิ่มวุฒิของบุคลากรให้มีความรู้ดีขึ้น หรือได้รับความรู้ใหม่ เพราะวิธีการทำงานและเครื่องมือปฏิบัติงานเปลี่ยนไป (ภิญโญ สาธร, 2516) การมีโอกาสได้รับการศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาตนเอง จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดทัศนคติที่ดี มีความคิดริเริ่ม และเปลี่ยนแปลงการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะได้ใช้ความรู้ความสามารถความชำนาญของตนเองในการทำงาน (ธงชัย สันติวงษ์, 2519) การศึกษาเพิ่มเติมมีประโยชน์อย่างยิ่งเพราะผู้ที่มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติม สามารถใช้ความรู้ใหม่ผสมผสานกันสร้างแนวทางที่จะปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ดี และเป็นรากฐานที่สามารถทำให้เข้าใจปัญหาได้ต่อไป (พนัส หันนาคินทร์, 2524)

ความรู้ และประสบการณ์เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้บุคคลรู้จักคิด พัฒนา และตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน (จินตนา ยูนิพันธุ์, 2527) บุคคลมีประสบการณ์เพิ่มขึ้น ความคิดอ่านและการมองปัญหาจะชัดเจนมากขึ้น ประสบการณ์ในการทำงานแสดงถึงควมมีวุฒิภาวะในการทำงาน การสร้างความสามารถในการทำงาน จึงต้องคำนึงถึงประสบการณ์ในการทำงาน (ทัศนยา บุญทอง, 2529 อ้างถึงใน วณิกา ว่องวิจนะ, 2535) และ Blau (1973) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติงานในองค์การว่าจะแตกต่างกันตามความเชื่อพื้นฐาน ประสบการณ์สามารถทำให้บุคคลปฏิบัติงานได้ดี แต่จำนวนปีที่เคยปฏิบัติงานไม่ได้เป็นเครื่องประกันว่าคนที่ทำงานมานานกว่าจะปฏิบัติงานได้ดีกว่าคนที่ทำงานน้อยกว่า

จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยตั้งสมมติฐานการวิจัยว่า

2. อาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย สังกัดกระทรวงกลาโหม ที่ไม่ได้รับการอบรม และได้รับการอบรม ปฏิบัติกิจกรรมการประเมินผลภาคปฏิบัติ ระยะการวางแผน ระยะการวัด และระยะการประเมินค่า แตกต่างกัน

3. อาจารย์พยาบาล ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม ที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน ปฏิบัติกิจกรรมการประเมินผลภาคปฏิบัติ ระยะการวางแผน ระยะการวัด และระยะการประเมินค่า แตกต่างกัน

4. อาจารย์พยาบาล ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม ที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน ปฏิบัติกิจกรรมการประเมินผลภาคปฏิบัติ ระยะการวางแผน ระยะการวัด และระยะการประเมินค่า แตกต่างกัน

5. หัวหน้าหอผู้ป่วย สังกัดกระทรวงกลาโหม ที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน ทำกิจกรรมการประเมินผลภาคปฏิบัติแตกต่างกัน

6. หัวหน้าหอผู้ป่วย สังกัดกระทรวงกลาโหม ที่มีประสบการณ์ แตกต่างกัน ทำกิจกรรมประเมินผลภาคปฏิบัติแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษากิจกรรมการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะในสังกัดกระทรวงกลาโหม ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า และวิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช

2. การศึกษากิจกรรมการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล ทำการศึกษาเฉพาะอาจารย์ที่ทำหน้าที่นี้เทศ และประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ในหอผู้ป่วยที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานแผนก อายุรกรรม ศัลยกรรม สูติกรรม นรีเวชกรรม กุมารเวชกรรม และ จักษุ โสต ศอ นาสิก

3. การศึกษากิจกรรมการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล ทำการศึกษาเฉพาะหัวหน้าหอผู้ป่วย ซึ่งทำหน้าที่นี้เทศและรับผิดชอบในการฝึกปฏิบัติ รวมทั้งประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล ในหอผู้ป่วยที่นักศึกษาชั้นปฏิบัติงานแผนกอายุรกรรม ศัลยกรรม สูติกรรม นรีเวชกรรม กุมารเวชกรรม และ จักษุ โสต ศอ นาสิก

4. กิจกรรมการประเมินผลภาคปฏิบัติของอาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย ทำการศึกษา 3 ระยะ คือ

4.1 ระยะการวางแผน ได้แก่การศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

4.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

4.1.2 ขอบเขตพฤติกรรมที่ต้องการวัดและประเมินผล

- 4.1.3 วิธีการวัด
- 4.1.4 การสร้างเครื่องมือวัด
- 4.1.5 เกณฑ์การวัด
- 4.1.6 ระยะเวลาประเมินผล
- 4.1.7 ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องในการวัดและประเมินผล
- 4.2 ระยะการวัด ได้แก่การศึกษาในเรื่อง
 - 4.2.1 การเขียนกิจกรรมการนิเทศ และประเมินผล
 - 4.2.2 การชี้แจงแผนการประเมินผล
 - 4.2.3 การดำเนินการวัด ได้แก่การศึกษาในเรื่อง
 - 4.2.3.1 การใช้แบบวัด
 - 4.2.3.2 การมอบหมายงานและการตรวจสอบ
 - 4.2.3.3 การจัดบันทึกพฤติกรรมการ
 - 4.2.3.4 การสอบก่อนฝึกปฏิบัติ
 - 4.2.3.5 การสอบหลังฝึกปฏิบัติ
- 4.3 ระยะการประเมินค่า ได้แก่การศึกษาในเรื่อง
 - 4.3.1 การรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการวัดและประเมินผล
 - 4.3.2 การเทียบคะแนนตามเกณฑ์
 - 4.3.3 การให้ค่าและแจ้งผล

ข้อตกลงเบื้องต้น

ประชากร ตอนแบบสอบถามตามความเป็นจริง ที่ปฏิบัติกิจกรรมการประเมินผล
ภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรมการประเมินผล หมายถึง กิจกรรมที่อาจารย์พยาบาล และหัวหน้าหอผู้ป่วย ได้จัดกระทำเพื่อให้การประเมินผล มีความแม่นยำสูง ต่อการตัดสินคุณค่า คุณภาพ พัฒนา การการเรียนรู้ และความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลจากการ รวบรวมข้อมูลหลาย ๆ ด้าน อันเกิดจากการกระทำของอาจารย์พยาบาล และหัวหน้าหอ ผู้ป่วย โดยแบ่งการจัดกิจกรรมการประเมินผลออกเป็น 3 ระยะ คือ 1) ระยะการวางแผน 2) ระยะการวัด 3) ระยะการประเมินค่า

1. ระยะการวางแผน หมายถึง ระยะที่อาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย การเตรียมการล่วงหน้าเกี่ยวกับการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษา เพื่อแสวงหาวิธีการที่ ดีที่สุด ในการดำเนินการจัดกิจกรรมที่สำคัญ ให้บรรลุเป้าหมายของการประเมินผลภาคปฏิบัติ ตามที่ต้องการ กิจกรรมระยะนี้ได้แก่การศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการประเมินผล หมายถึง วัตถุประสงค์ของการประเมินผล ที่ครอบคลุมพัฒนาการด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การฝึกปฏิบัติ

ขอบเขตพฤติกรรมที่ต้องการวัดและประเมินผล หมายถึง ขอบเขตพฤติกรรม การใช้กระบวนการพยาบาล การประยุกต์ทฤษฎีในการให้การพยาบาล การบริหารหอผู้ป่วย การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพ ทักษะการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพอันตนเองและสังคม การแสดงมนุษยสัมพันธ์ และความคิดริเริ่ม

วิธีการวัด หมายถึง วิธีการที่ใช้เพื่อแสวงหาข้อมูลตามขอบเขตพฤติกรรมที่ ต้องการวัด ซึ่งครอบคลุมการสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การตรวจสอบผลงาน การทดสอบ และการประเมินตนเองของนักศึกษาพยาบาล

การสร้างเครื่องมือวัด หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกำหนดตาราง โครงสร้าง การหาความตรงและความเที่ยงของเครื่องมือ และการปรับเครื่องมือให้เหมาะสม

เกณฑ์การวัด หมายถึง การกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ที่ใช้พิจารณาการให้ คะแนนตามลักษณะพฤติกรรม หรือความสามารถที่ปรากฏ

ระยะเวลาประเมินผล หมายถึง ระยะเวลาที่กำหนดขึ้นเพื่อทำการพิจารณา ตัดสินพฤติกรรม หรือความสามารถของนักศึกษาพยาบาล

ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องในการวัดและประเมินผล หมายถึง บุคคลที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลด้านการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ที่ครอบคลุมถึงอาจารย์พยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย พยาบาลประจำการ นักศึกษาพยาบาล ผู้ป่วย และแพทย์

2. **ระยะการวัด** หมายถึง ระยะที่อาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย ได้ทำการตีค่าหรือให้ค่า คุณลักษณะ พฤติกรรม ความสามารถ หรือทักษะในการให้การพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาลในระหว่างการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ หรือตัวเลข กิจกรรมระยะนี้ได้แก่การศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

การเขียนกิจกรรมการนิเทศและประเมินผล หมายถึง การที่อาจารย์พยาบาล และหัวหน้าหอผู้ป่วยทำการเขียนกิจกรรมการนิเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายการเรียนการสอน และการประเมินผล

การชี้แจงแผนการประเมินผล หมายถึง การให้ข้อมูลที่นักศึกษาควรทราบ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการประเมินผล ขอบเขตพฤติกรรมที่ต้องการวัดและประเมินผล วิธีการวัด เกณฑ์การวัด ระยะเวลาการประเมินผล และผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องในการวัดและประเมินผล

การใช้แบบวัด หมายถึง เครื่องมือหรือแบบวัด ที่ระบุลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการวัดและประเมินผล ซึ่งครอบคลุม แบบสังเกตตามการสำรวจรายการ แบบสังเกตตามมาตราส่วนประเมินค่า แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ กราฟสังคมนิติ และการประเมินตนเองของนักศึกษา

การมอบหมายงานและการตรวจสอบ หมายถึง การมอบหมายงานเพื่อให้ นักศึกษาปฏิบัติ ซึ่งครอบคลุมถึง รายงานภาคินิพนธ์ การศึกษาผู้ป่วยรายบุคคล การเขียนบันทึกทางการพยาบาล แล้วทำการตรวจเพื่อให้คะแนนตามความสามารถ

การจัดบันทึกพฤติกรรม หมายถึง การจัดบันทึกพฤติกรรมขณะนักศึกษาฝึกปฏิบัติงาน ในหอผู้ป่วย ซึ่งครอบคลุมการจัดบันทึกพฤติกรรมสำคัญ และการจัดบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตได้ทั้งหมด

การสอบก่อนฝึกปฏิบัติ หมายถึง การวัดความรู้ความสามารถที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการพยาบาลก่อนนักศึกษาฝึกปฏิบัติงาน

การสอบหลังฝึกปฏิบัติ หมายถึง การวัดความรู้ความสามารถที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการพยาบาลภายหลังนักศึกษาสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติงาน

3. **ระยะการประเมินค่า** หมายถึง ระยะที่อาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย ทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวัด เพื่อทำการนิยามตัดสินคุณค่า คุณลักษณะ พฤติกรรม ความสามารถ หรือทักษะในการให้การพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล กิจกรรมนี้ได้แก่การศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

การรวบรวมข้อมูลจากผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องในการวัดและประเมินผล หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์พยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย พยาบาลประจำการ นักศึกษาพยาบาล ผู้ป่วย และแพทย์

การเทียบคะแนนตามเกณฑ์ หมายถึง การนำพฤติกรรมของนักศึกษามาเทียบกับคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

การให้ค่าและแจ้งผล หมายถึง การนำคะแนนของนักศึกษามาให้ค่าเป็นเกรด เปอร์เซนต์ หรือเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการฝึกปฏิบัติ และแจ้งผลคะแนนให้นักศึกษาทราบ

การศึกษภาคปฏิบัติ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษา ได้ฝึกปฏิบัติการพยาบาลตามสถานการณ์จริงบนหอผู้ป่วย โดยประยุกต์ความรู้ทางภาคทฤษฎี เพื่อเป็นแนวทางในการให้การพยาบาล พัฒนาการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัยให้เหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละราย รวมทั้งการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้ป่วย ญาติ และผู้ร่วมงานทุกระดับ

การประเมินผล หมายถึง การตัดสินคุณค่า คุณลักษณะ พฤติกรรม ความสามารถ หรือทักษะที่ได้มาจากการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวัดเป็นหลัก และการนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเกณฑ์มาตรฐาน

อาจารย์พยาบาล หมายถึง อาจารย์พยาบาลที่ทำหน้าที่ในการสอนและนิเทศการฝึกปฏิบัติในการให้การพยาบาล ในหอผู้ป่วยขณะนักศึกษาฝึกปฏิบัติงาน และมีหน้าที่ประเมินผลการศึกษภาคปฏิบัติ ซึ่งมีคุณวุฒิระดับปริญญาตรีขึ้นไป เป็นพยาบาลวิชาชีพ มีใบประกอบโรคศิลปะ สาขาการพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง

หัวหน้าหอผู้ป่วย หมายถึง พยาบาลวิชาชีพที่ทำหน้าที่บริหารงาน ในตำแหน่ง หัวหน้าหอผู้ป่วย โดยทำหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากรในหอผู้ป่วย และมีหน้าที่รับผิดชอบในการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล ที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยที่รับผิดชอบ

นักศึกษาพยาบาล หมายถึง นักศึกษาพยาบาลที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยพยาบาล กงทัพบก วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ และวิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ ซึ่งกำลังปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย ของโรงพยาบาลระมงกุฎเกล้า โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า และโรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรค ในการประเมินผล การศึกษาภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม อันจะ นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการแก้ปัญหาการประเมินผลการศึกษาภาคปฏิบัติ ให้มี ประสิทธิภาพและตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น
2. เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นข้อมูลในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกิจกรรม การประเมินผลภาคปฏิบัติ ของอาจารย์พยาบาล และหัวหน้าหอผู้ป่วย ให้เป็นแบบมาตรฐาน เดียวกัน
3. เพื่อให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการประเมินผลภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม แก่อาจารย์พยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วย